

در دیدار با فعالان صنعتی تأکید شد

وعده رئیس جمهوری برای حل مشکل بوروکراسی اداری

گزارش
نام گذاری سال ۱۴۰۲ تحت عنوان «مهار تورم و رشد تولید» موجب شده از اولین روزهای کاری این سال رئیس جمهوری نشست‌های متعددی با فعالان صنعتی برگزار کرده و در جلسات بالای سه ساعت پیگیر احصای مشکلات آن‌ها باشد. در جلسه اخیری که با حضور برخی از مدیران صنایع مختلف برگزار شد، رئیس جمهوری بوروکراسی اداری را به عنوان یکی از مشکلات پیش روی تولید نام برد و بر تلاش جهت رفع این مانع تأکید کرد.

روزنامه‌نگار

روزنامه‌نگار

۱۵ فروردین ماه سال جاری رئیس جمهوری به برگزاری نشستی چهار ساعته با ۱۸ تولیدکننده و کارآفرین برتر پرداخت و پس از آن تأکید کرد لازم است هیچ تصمیم اقتصادی‌ای بدون نظر فعالان بخش خصوصی گرفته نشود. در این نشست رئیس با تأکید بر لزوم تسریع روند بررسی و رفع موانع و رونق تولید، اعلام آمادگی کرد که یک روز در هفته را برای مباشرت با تولیدکنندگان و کارآفرینان با هدف بررسی، احصا و رفع مشکلات آنان اختصاص دهد.

گفت و گوی چهره به چهره

رئیس در آن زمان مقرر کرد به منظور اطمینان از اجرایی شدن خواسته‌های تولیدکنندگان و کارآفرینان تا پایان سال این نشست تکرار و حداقل به صورت فصلی برگزار شود. بر این اساس مردادماه سال جاری در حالی سپری شد که رئیس جمهور دو جلسه و دیدار چهار به چهار را با حضور مدیران برخی شرکت‌های بزرگ صنعتی برگزار کرده و در این قالب به بحث رودرو درباره موانع تولید پرداخت. در جلسه اول که ۱۲ مردادماه و با حضور مدیران شرکت‌های «کاله»، «بهیار صنعت اصفهان»، «مجمع آهن و فولاد بافق»، «خودروسازی زامیاد»، «شیشه کاهو» و «آی تی آی شیراز» برگزار شد، علاوه بر رئیس جمهوری وزیرای صنعت، معدن و تجارت و بهداشت و درمان، معاون اجرایی رئیس جمهوری، رئیس کل بانک مرکزی، رئیس دفتر رئیس جمهوری، رئیس سازمان استاندارد، رئیس کل گمرک کشور و معاون امور بانکی، بیمه و شرکت‌های دولتی وزارت اقتصاد نیز حضور یافتند. فعالان صنعتی به صورت جداگانه با رئیس دیدار کرده و به بیان مشکلات اداری و اجرایی واحدهای تولیدی خود پرداختند. پس از شنیدن صحبت‌های مدیران این شرکت‌ها و توضیحات مقامات مربوطه، دستورات لازم صادر شده و مسئولان مربوطه به پیگیری و رفع مشکلات این واحدها تا حصول نتیجه نهایی و همچنین گزارش اقدامات صورت گرفته مکلف شدند.

رئیس جمهوری در پایان این جلسه در سخنانی با بیان اینکه امروز «تولید» محوری ترین مسئله کشور است، بر عزم دولت برای حمایت از همه تولیدکنندگان و کارآفرینان در سراسر کشور تأکید کرد و گفت: «این جلسات به منظور حمایت از تولید و رفع موانع و مشکلات تولیدکنندگان به عنوان یکی از مسائل مهم و اولویت دار دولت ادامه خواهد داشت.»

مانعی جدی برای تولید

دو هفته بعد و در تاریخ ۲۶ مردادماه نیز دومین دیدار با مدیران واحدهای صنعتی برگزار شده و در قالب آن مدیران پنج شرکت تولیدی، صنعتی و تعاونی کشور شامل «هلدینگ پیشران الکتریک شریف (توسن خودرو)»، «کارخانجات صنایع کاغذی زاگرس»، «پروژه مسکن سيجان قرچک»، «شرکت سرچین بافت بهبهانی» و «شرکت ایران ترانسفو» در حضور وزرای صنعت، معدن و تجارت، راه و شهرسازی و نیرو، معاون اجرایی رئیس جمهوری، رئیس کل بانک مرکزی، رییس سازمان استاندارد و رئیس سازمان تعزیرات حکومتی در دیدار با رئیس به بیان مسائل و مشکلات شرکت‌های تولیدی و صنعتی خود پرداختند.

رئیس جمهوری در پایان این جلسه بوروکراسی اداری را یکی از موانع جدی بر سر راه تولید در کشور دانسته و برگزاری نشست‌های مشترک، تعاملی و مستمر برای رفع این مشکلات را از مسئولیت‌های مدیران دستگاه‌های اجرایی کشور دانست.

میدان اقتصاد در دست بخش خصوصی

ابراهیم رئیسی به بیان اینکه مشکلات شرکت‌های تولیدی و صنعتی کشور قابل حل است و راه حل آن نیز نه در خارج از مرزها بلکه در دست‌ان مدیران توانمند و جهادی کشور است، گفت: «یکی از ملزومات حل مسائل کشور

اكتفا نكردن به بيان مشكل و مواجهه ميدانی برای حل آن‌هاست.» او موانع تولید و حل مشکل تولیدکنندگان و رشد تولید را نیازمند کار مداوم و مجاهدانه دانست و حمایت مالی و تأمین اعتبارات، حمایت حقوقی و رفع موانع اداری و سامان دادن به بخشنامه‌های متعدد و متکثر را سه اولویت اصلی دولت برای حمایت از تولیدکنندگان و کمک به رشد تولید در کشور عنوان کرد و گفت: «دولت همچنین در راستای وظایف خود نظارت بر زنجیره تولید تا مصرف را در دستور کار دارد.

او ادامه داد: «معتقدیم میدان اقتصاد باید در اختیار بخش خصوصی، تولیدکنندگان و کارآفرینان باشد و دولت صرفاً نقش هدایت، حمایت و نظارت و تنظیم‌گری را به عهده داشته باشد.»

کمترین وقت برای امور اداری

آرمان خالقی، عضو هیأت‌مدیره خانه صنعت و معدن در گفت‌وگویی با «آتی‌نو» در این خصوص بر اتفاقات مثبت رخ داده تأکید کرده و گفت: «بوروکراسی یا دیوان‌سالاری اداری یکی از موضوعاتی است که معمولاً به عنوان یکی از عوامل مؤثر بر کسب و کارها به آن اشاره می‌شود. این موضوع بخصوص زمانی که بحث‌های تأمین مالی مطرح باشد اهمیت بسیاری پیدا می‌کند.»

او در عین حال به یکی از دیدارهای اخیر رئیس جمهوری که با فاصله زمانی کمی از دیدار چهره به چهره با فعالان اقتصادی برگزار شده اشاره کرد و گفت: «طی روزهای گذشته در همایشی با عنوان «مردمی‌سازی دولت» رئیس جمهور به نکات مختلفی در حوزه اقتصاد تأکید کردند که آن نیز به نوعی مرتبط با همین بحث بوروکراسی اداری بود.»

خالقی ادامه داد: «در آن دیدار به درخواستی که از سوی مردم و فعالان اقتصادی مطرح می‌شود و خواهان کوچک و چابک شدن دولت هستند، اشاره شد یعنی شرایط به سمتی هدایت شود که با صرف کمترین زمان و پایین‌ترین هزینه مردم بتوانند بهترین خدمات را در بخش اداری دریافت کنند.»

این فعال اقتصادی همچنین به صرف مدت زمان طولانی که گاه برای انجام امور اداری صرف می‌شده اشاره کرد و گفت: «گاه برای صدور مجوزهای لازم برای شروع یا ادامه فعالیت یک واحد صنعتی و تولیدی مدت‌ها زمان صرف می‌شد که باید این زمان کاهش یابد.»

او ادامه داد: «در دنیا نیز بخشی از شاخص‌های محیط کسب و کار همین مورد است و مدت زمانی که برای انجام این امور صرف می‌شود بر رتبه کشورها تأثیر گذار است. اکنون با شروع به کار پنجره واحد کسب و کار شرایط به سمتی رفته که زمان انجام امور کاهش یافته و اقدامات موثقی نیز صورت گرفته که چنانچه در راستای کاهش زمان و هزینه‌های انجام امور گام‌های جدی‌تری در این سامانه برداشته شود اوضاع بهبود خواهد یافت.»

کاهش تصدی‌گری دولت

عضو هیأت‌مدیره خانه صنعت و معدن با تأکید بر اینکه مشخص شدن زمان و هزینه‌ای تعریف شده برای انجام امور، خواسته چندین ساله فعالان اقتصادی به شمار می‌رود، گفت: «این مسئله خواست مقام معظم رهبری است و در این زمینه قانون هم داریم. اکنون این زمان به

نسبت کوتاه شده اما می‌توان حتی آن را کوتاه‌تر کرد و بر این اساس در شاخص‌های مرتبط به رقابت با سایر کشورها پرداخت.» او با تأکید بر اینکه این پیگیری‌های غیرحضور و مجازی ایجاد پنجره واحد کسب و کار موجب افزایش شفافیت می‌شود، گفت: «شفافیت اقتصادی، کاهش گلوگاه‌ها یا محل‌های مراجعه در پیگیری‌های حضوری موجب خواهد شد در ادامه مسیر شاهد کاهش فساد اداری باشیم. چنانچه شفافیت وجود نداشته باشد و برای سازمان‌های مکلف شده به انجام امور زمانی مشخص برای پیگیری کارها در نظر گرفته نشده باشد ممکن است شاهد پدیده‌هایی مانند رانت یا ارتشا باشیم.»

خالقی با بیان اینکه در اظهارات رئیس جمهوری در همایش مذکور نیز این موارد مورد اشاره و تأکید قرار گرفته، ادامه داد: «پشان در عین حال به بحث مردمی‌سازی اقتصاد تأکید کردند و یادآور شدند تصدی‌گری دولت بر اقتصاد باید کاهش یابد و در بخش‌هایی که وظایف حاکمیتی وجود ندارد تصدی امور به بخش خصوصی سپرده شود. چنانچه این موارد برون سپاری شود سرعت پیگیری امور به مراتب بیشتر خواهد شد. تجربه این کار نیز در کشور وجود دارد و می‌شود این کار در دولت پیگیری شود.»

لزوم چابک‌سازی دولت

او در ادامه در پاسخ به این سؤال که تفکیک وزارت صنعت، معدن و تجارت و ایجاد وزارت بازرگانی تا چه اندازه می‌تواند به این فرایند و سرعت بخشی و سهولت انجام امور کمک کند، گفت: «واقعیت این است که در پیگیری موضوعات خیلی مواقع طول و عرض یک وزارتخانه اهمیت ندارد بلکه سرعت عمل و هماهنگی‌های موجود در آن مهم است. گاهی برخی وزارتخانه‌ها با وجود وسعتی که دارند از سرعت بسیار خوبی برخوردارند و اینکه مسائل مختلف جزو زیرمجموعه‌های آن‌ها قرار می‌گیرد باعث می‌شود بسیاری مذاکرات و مکاتبات تسهیل شود. حال با ایجاد دوباره وزارت بازرگانی ممکن است بار دیگر شاهد برخی مشکلات در این عرصه باشیم و مانند گذشته و سال‌های قبل شاهد این اتفاق باشیم که به‌طور مثال برای واردات یک کالای اولیه که اکنون ممکن است برای آن در یک جلسه وزارت صمت تصمیم گرفته شود در وزارتخانه جدید برخی افراد در مسند تصمیم‌گیری قرار گیرند که درک و تخصص دقیقی از تولید ندارند و ممکن است ضرورت‌های تولید را آن‌طور که باید و شاید حس نکنند.»

این فعال صنعتی تأکید کرد: «این دست اتفاقات منجر به افزایش زمان رسیدگی به امور می‌شود و گاهی لازم می‌شود برای برخی موضوعات دو یا چند وزارتخانه با هم به توافق و جمع‌بندی برسند. البته این روند خود باعث افزایش زمان رسیدگی به امور خواهد شد و ممکن است خیلی کمکی نکند. بنابراین ممکن است اگر با یک وزارتخانه عریض و طویل اما منسجم و هماهنگ مواجه باشیم شرایطی به مراتب بهتر بر روند انجام کار حاکم شود.»

جایگاه ایران در شاخص‌های جهانی

عضو هیأت‌مدیره خانه صنعت و معدن همچنین به رتبه‌های ایران در شاخص‌های اقتصادی اشاره کرد و گفت: «در شاخص‌های کسب و کار جهانی معمولاً رتبه ما کمتر از ۱۲۰ نبوده و در این زمینه شاخص‌های ده‌گانه‌ای

وجود دارد که از سوی بانک جهانی تعریف شده است. در این شاخص‌ها موارد متعددی از شفافیت و فساد گرفته تا ایجاد و انحلال کسب و کارها، حقوق سهام‌داران، صدور مجوزها، مباحث مالیاتی و غیره مورد توجه قرار می‌گیرد. در این ارزیابی‌ها در بحث صدور مجوزها و دیوان‌سالاری اداری و حتی فساد اداری شاخص ما اصلاً قابل قیاس با کشورهای منطقه هم نیستیم و لازم است در این زمینه اقدامات جدی صورت گیرد.»

او با اشاره به اینکه در این میان ایجاد پنجره واحد کسب و کار روند بهبودی مناسبی را به وجود آورده، گفت: «با ایجاد این سامانه شرایط به سمتی رفته که فرد می‌داند برای دریافت یک مجوز باید چه مدار کسی را بارگذاری کند و چه مدت برای رسیدن به نتیجه منتظر بماند. در نهایت با توجه به مدارک بارگذاری شده فرد یا موفق به دریافت مجوز می‌شود یا درخواست او رد می‌شود یا نیاز به تکمیل مدارک دارد، اما در مدتی مشخص دستگاه‌های مربوطه موظف به پاسخگویی هستند و این روند کمک می‌کند اطلاع‌رسانی بیشتری رخ ندهد. مدارک مورد نیاز هم به‌طور شفاف اعلام شده است.

پنجره واحد کسب و کار

خالقی ادامه داد: «البته در برخی موارد نیز گلیایه‌هایی از مباحث فنی این سامانه مطرح شده است. ممکن است برای برخی برهه‌های زمانی دسترسی به این سایت قطع شده باشد که این مورد مانند آن است که شما به اداره‌ای مراجعه کنید اما به شما بگویند مسئول مربوطه حضور ندارد و شما باید روز دیگری مراجعه کنید. البته این مسائل فنی قابل رفع است و انتظار می‌رود به مرور زمان برطرف شود. نکته دیگر مربوط به مدت زمان انتظار برای پاسخگویی است که ممکن است در بخش‌های مختلفی مثل مشاغل خانگی یا جوازهای صنعتی و غیره متفاوت باشد. در نهایت آنچه که هست در گذشته دریافت این مجوزها امری زمان‌بر بود و ممکن بود برای دریافت آن‌ها حتی بیش از یک‌ماه زمان صرف شود، اما اکنون در موارد متعدد در زمانی به مراتب کمتر و حتی در حد یک یا چند روز ممکن است مجوز صادر شود.» او افزود: «برای موفقیت بیشتر این طرح لازم است دولت زمانی مشخص برای پاسخگویی دستگاه‌ها در نظر گرفته و آن‌ها را مکلف کند در مهلت مقرر اقدام کنند. در این میان اینکه دستگاهی متولی این بخش و ناظر باشد که امور در زمان مقرر انجام شود و در غیر این صورت با دستگاهی که ترمز کرده برخوردای لازم صورت گیرد، بسیار مؤثر است. اگر دولت چنین رویکردی را در دستور کار قرار دهد مشخص می‌شود در اجرای این تصمیم جدیت دارد و به‌طور جدی دنبال حذف بوروکراسی و دیوانسالاری اداری است.»

این عضو هیأت‌مدیره خانه صنعت و معدن در پایان اضافه کرد: «نکته دیگر آنکه در بحث بوروکراسی اداری مشکلات بسیاری وجود. اکنون هم در سامانه تعریف شده همه مجوزها صادر نمی‌شود و لازم است علاوه بر صدور مجوزهای اولیه در زمینه‌هایی که مربوط به واحدهای فعال می‌شود نیز اقدامات لازم صورت گیرد. همچنین برای مواردی مانند تأمین مواد اولیه، ارز، موارد خاص و غیره چنانچه درخواستی اداری وجود دارد راهکار پیگیری آن در پنجره واحد کسب و کارها دیده شود و مدت زمان لازم و هزینه انجام این روند نیز به‌طور شفاف اعلام شود.»

یادداشت

بوروکراسی اداری در شأن نام سال نیست

احسان خواجویی

مدیرکل مدیریت صنعتی

ابتدای هر سال رهبر انقلاب نام سال را به گونه‌ای انتخاب می‌کنند که توجه مردم، به‌ویژه مسئولان به موضوعات مهم و اساسی کشور جلب شود. در سال جاری نیز تأکید معظم‌له بر این بود که اولویت کشور موضوع «رشد تولید و مهار تورم» و هدف آن بهبود معیشت مردم است. در واقع ایشان بهترین راه مهار تورم را افزایش تولید دیده‌اند، بنابراین چه خوب است اگر مجلس نیز با وضع قوانین مناسب، مالیات را برای کارهای سوداگرانه افزایش دهد و سرمایه‌های سرگردان را به سمت تولید هدایت کند. زمانی این اتفاق رخ می‌دهد که مجموعه حاکمیتی به حمایت از تولید و بازارهای صادراتی پرداخته و از سرمایه‌گذار برای تولید حمایت کند.

با وجود اقدامات خوبی که در دولت برای تسهیل صدور مجوزها صورت گرفته، اما متأسفانه همچنان بوروکراسی اداری بسیار زمان‌بر است. چنانچه فردی قصد داشته باشد یک واحد تولیدی یا کارخانه تأسیس کند باید برای دریافت مجوزهای مربوطه وقت زیادی صرف کند. این روند شاید مناسب شعار سال نباشد و این مهم تنها با اصلاح ساختارها و تلاش

بی‌وقفه همه ارکان کشور صورت می‌گیرد. قطعاً وزارتخانه‌های مختلفی در روند تولید دخیل هستند. یک سرمایه‌گذار برای سرمایه‌گذاری در این کشور باید از هفت‌خوان رستم بگذرد و کفش آهنی به پا کند تا بتواند پروانه ساخت، بهره‌برداری و تولید را برای یک مجموعه تولیدی اخذ کند. مسیر یک سرمایه‌گذار از اخذ موافقت اصولی برای طرح تا مراجعه به ادارات مختلف دولتی برای تأمین زمین و سایر زیرساخت‌ها همچون آب، برق، گاز، تلفن یا فیبر نوری و راه دسترسی گذشته تا به مرحله حل مسائل واردات ماشین‌آلات، فناوری، ثبت سفارش، تخصیص و تأمین ارز مورد نیاز برسد. در این مرحله می‌تواند به موضوع احداث فکر کند و در نهایت برای اخذ مجوزهای بهره‌برداری از سازمان‌ها و ادارات دولتی بارها و بارها مسیر ادارات دولتی را طی کند و از سرمایه‌گذاری خسته نشود. در واقع بالاخرین جهاد در کشور مادر شرایط فعلی تولید است.

شاید بتوان گفت چالش اصلی در نوع انتخاب وزارتخانه‌ها و تفکیک کارها در دولت است. در واقع ساختار دولت پیچیده است در حالی که می‌شود این تفکیک را بر اساس نیاز مردم انجام داد و وزارتخانه‌ها را بر اساس نیاز مردم و برای راحتی کار آن‌ها اصلاح ساختار کرد.

می‌توان با یک رویکرد جدید تفکیک وزارتخانه‌ها را به صورت «فرایندمحور» تغییر داد و به معنای واقعی کلمه دولت خدمتگزار را شکل داد تا مثلاً اگر قرار است فردی در زمینه تولید مجوزی دریافت کند مجوزهای خود را با مراجعه به یک اداره در کمترین زمان ممکن (دوروزه) دریافت کند. در واقع لازم است دولت خدمتگزار به نفع مردم یک تغییر ساختاری اساسی را در دستور کار خود قرار دهد که امیدواریم این موضوع مورد توجه دولت و مجلس قرار گیرد. اینکه گفته می‌شود تحریم‌ها بیشتر داخلی است هم به همین ساختار سازمانی پیچیده برمی‌گردد. در حال حاضر شاهدیم که عریض و طویل شدن این وزارتخانه‌ها و بزرگ شدن دولت در دسرهایی را برای دولتمردان ایجاد کرده و دولت را از تمرکز بر وظیفه اصلی خود یعنی نظارت و تسهیل‌گری دور کرده است.

تجربه نشان داده اگر در حوزه‌های مختلف مسئولان دلسوزی پای کار باشند و استراتژی مشخص تدوین شود، رشد خواهیم کرد. به عنوان مثال اگر در صنایع نظامی پیشرفت کرده‌ایم برای آن است که افراد دلسوزی در آن حیطه بوده‌اند که البته در این دولت سعی شده نگاه‌ها تا حدودی تغییر کند.

